ఆంధ్రదేశమందు మిషనరీ [illegible]

(రెవరెండు ఆర్. ఇ. స్మిత్, ఎం. ఏ, గారిచే వ్రాయఁబడిన [illegible])

నూతన జ్ఞానోదయమును, ప్రస్తుతకాలపు టుద్యమమును, నాంధ్రులయం[illegible] గలుగుచున్న యనేకములగు నితరమార్పులను మిషనరీలపనియొక్క ఫలితములగుటచే, క్రైస్తవ మి[illegible]నరీలపనిని సరిగ గ్రహించనియెడల, నాంధ్రులచరిత్ర యసంపూర్ణ మైనదై, యాంధ్రుల జీవితములను రూపించుచు, వారి యాదేశములందును, గోరికలందును మార్పులఁ గలిగించుచున్న కారణములను సరిగఁదెలిసికొన లేక యుందుము.

15-వ, 6 వ శతాబ్దములందు యూరపుఖండమున "రినాసెన్స్" (Renaissance) అని పిలువఁబడిన గొప్పజ్ఞానోద్య[illegible] ప్రజల [illegible] ప్పమార్పుగలిగెను. అదివఱకు పరాగత మతాచారముల వల్లను, జ్ఞానాధికుల నిర్బంధనవల్లను, ననగా మత, సాంఘిక, జ్ఞానవిషయములందుఁ బూర్వాచారములవల్ల నన్నిప్రక్కలను బంధింపబడి, నడిపింపబడుచున్న, మధ్యయుగములనాటి యభిప్రాయములనుండి, సాంఘిక, మత స్వాతంత్ర్యముఁగలిగి; నిర్బంధనలేక జ్ఞానాభివృద్ధి నొందుచున్న యాధునిక సంతోషకరజీవమనను మార్పునొందుట[illegible]యై యుండెను. ఇట్టి, సాంఘిక, మతస్వాతంత్ర్యమును నిర్బంధనలేని జ్ఞానాభివృద్ధియు, నప్పటినుండియుఁ బాశ్చాత్యులయందు స్వభావలక్షణములై, యందువలన శాస్త్రములయందును, క్రొత్తవిషయములఁ గనిపెట్టుటయందును గొప్ప యభివృద్ధిగలిగెను.

యూరపుఖండమునందు సంభవించిన యీ గొప్పమత, జ్ఞానోజ్జీవమునకుఁ గారణములుగాని, కారణములుగాని యేమైయుండును?" అనునది యిప్పుడు గొప్ప ప్రశ్నయైయున్నది. ఈ ప్రశ్నకుఁ బ్రత్యుత్తరముఁజెప్పుట మిక్కిలికష్టము. మరియును నీయుద్యమ మెప్పుడు ప్రారంభమైనదో సరిగఁ దెలియఁబరచుట యంతకంటెను కష్టము. అమెరికాఖండము గనిపెట్టఁబడుటయు, గుడ్‌హోపు అగ్రమునుఁ జుట్టివచ్చుటయు, ముద్రాయంత్రమునుఁ, గాగితములనుఁ జేయుటకుఁ గ్రొత్తవిధానమునుఁ గనుగొనఁబడుటయు [illegible]ములనుగాఁ దెలియఁజేయఁబడియున్నవి. [illegible], పి[illegible], బొక్కేసియో, ఇరాస్మస్, లూతరు, కాల్విను మొ[illegible] గానీయుద్యమమందు గొప్పనాయకులుగ నుండినట్లు [illegible]చరిత్రలవల్లఁ గనబడును. ఐనను వారందఱలకుఁ [illegible]మైనట్టుఁ జెప్పవలను గాదు. బహుశః ఈయుద్యమము[illegible] [illegible]రణము లనేకములుండును గాని, కాన్‌స్టాంటినోపి[illegible] [illegible] నాశనమగుట వానిలో ముఖ్యమైనదని సాధారణ[illegible] [illegible]గీకరింపఁబడియున్నది. 1453 సం|| రమున, మహమ్మదీ[illegible] [illegible]న్‌స్టాంటినో[illegible] [illegible] నాశనము[illegible] నప్పుడందుండి [illegible] [illegible]రి. వారు పశ్చిమ[illegible] [illegible] నిండుకొని, పట్టణములయందును, [illegible] ముఖ్యుడెల్లను, గ్రీసులకుగల జ్ఞానమును [illegible], దానిని సంపాదింపవలెనను క్రొత్త యాసక్తిని గలిగించి, పూర్వాచార బంధకములనుండి విడిపింపఁబడుటకుఁ బ్రజలకు సహాయముఁజేసి, యెవరిమట్టుకు వారు స్వతంత్రముగ నాలోచనఁజేసి విషయముల గ్రహించుటకుఁగూడ వారికి సహాయముఁజేసిరి.

మనదేశపు ప్రస్తుతస్థితిగతులనుఁ జక్కగాఁ గనిపెట్టఁగల వారట్టి యుద్యమమే ఇండియాలో నిప్పుడు జరుగుచున్నదని తెలిసికొని[illegible]రు. "ఇండియన్ రినాసెన్స్" (Indian Renaissance) యిపుడుజరుగుచున్నది. ఇది యెప్పుడు ప్రారంభమైనదో సరిగాఁజెప్పుట మిక్కిలికష్టము. మనముకొంచెము వెనకకుఁజూచి, పండిత యీశ్వరచంద్ర విద్యాసాగరులు, రాజా రామమోహనరాయలు, కేశవచంద్రసేనలు, జస్టిస్ రానడే మొదలగు నితరులును పర్వతాగ్రములవలెఁ బైకిలేచుటనుఁ గనిపెట్టి, వారి కాలమందుఁగూడ నీయుద్యమము జరుగుచుండెనని తెలిసికొందుము. రాజకీయ, సాంఘిక, పరిశ్రామిక, మతవిషయములందొక "రినాసెన్స్" ఇండియాలో జరుగుచున్నదనుటకు దేశీయమహాసభ, సంఘసంస్కరణోద్యమము, స్వదే

ఆంధ్రపత్రిక:—తుర్కీలోని మార్పులు, బాల్కనులోని సంక్షోభములు, క్రీట్ లోని అల్లకల్లోలములు, ఇండియాలోని అరాజకము, నూతనశాసనములను ముద్దులొల్కు మాటలతో పూసగ్రుచ్చినట్లు వారవారము మీ యింట జెప్పుచుండును. చందా సం|| 1-కి వెల 2-2-0.

...శోద్యమును, సమాజోద్యమును ... చనలుగనున్నవి. కాని, యవి సరిగ నెప్పుడు ప్రా... చెప్పలేము.

ఇందుకుఁ గారణములనుఁ జె... ...ప్టమే. సర్వజనుల కును సమానముగ న్యాయమును ... రాజ్యము స్థాపింపఁ బడుటయు, నింగ్లీషు విద్యా...ముల, తద్వ్యాపనమును, నింగ్లీషుభాషయందును దేశభా...యందు వార్తాపత్త్రికలు వృద్ధి యగుటయు, రైల్వే, ... బైసికిల్, మోటారు బండి మొదలగునవి వ... బహుశా కారణము లై యుండవచ్చును. 15-వ శతాబ్దమున గ్రీకుపండితులు యూర పునందంతట వ్యాపించు... నూతనజ్ఞానోదయమున కెట్లు ముఖ్యకారణ మై ... యట్లే, ఇండియాలోని నూతనజ్ఞానాభివృద్ధికి ...యు, పశ్చిమఖండములనుండి వచ్చిన మిషనరీలు దేశమంతటను, ప్రతిజిల్లాయందును, ప్రతి పట్టణమందును నుండుట యే యని చెప్పఁగూడదా? ఇండియా యందుఁ గలుగుచున్నటుల నే చీనా, జపాను, కొరియాల యందునుఁ దదకుఁ బూర్వఖండములందలి ప్రతిదేశమునందును నూతనజ్ఞానోదయము కలుగుచున్నది. ఈ దేశములు బ్రిటిషు రాజ్య... ...కాని యందింగ్లీషు విద్యయందు లే... ...ప్రతిరాజధానియందును, ప్రతి పట్టణమందును క్రైస్తవ... ...జ్ఞాన, సాంఘిక, రాజకీయ, పరిశ్రామిక విషయములలో ... . గాని గొప్పమార్పుఁజేయుట కెంతమాత్రమును మిషనరీల యుద్దేశము గాదు. వారుప్రభు యేసుక్రీస్తుని యాజ్ఞకుబద్ధులై, యాయన శుభవర్తమానమునుఁ బ్రకటించి, యేసుక్రీస్తునందు లోకమునకు దేవుడు కేవలముఁ బ్రత్యక్షుడైనాడని తాము నమ్ముచుండుటచే నా యేసు రక్షకునియందు విశ్వాసముంచునటులఁ బ్రజలను బ్రేరేపించుటకు మాత్రమే వచ్చియున్నారు. ఐనను వారు తమ పాశ్చాత్య సంబంధమగు నలవాటులను, నూహ పోహలను తేకనుండలేరు. వారు దేశమంతటను బ్రతిపట్టణ మందును, పల్లెయందును నెలవుల నేర్పరచుకొని, పశ్చిమదేశ ములందుఁ దమకుండినటుల నే సాధ్యమైనంతమట్టుకుఁ దమ గృహముల నిక్కడనుగూడ నేర్పరిచుకొనియున్నారు. వారిలో ననేకులు, పశ్చిమదేశముల కళాశాలలలో విద్యనంది మిగులఁ బ్రసిద్ధి నొందిన వారై యున్నారు. మరియు ననేకులు, పశ్చిమ ఖండములయందు విద్యానాగరికములకు మిక్కిలిఁ బ్రఖ్యాతి వడసిన కుటుంబములనుండి వచ్చియున్నారు. ఈ మిషనరీ లిట్టి వారగుటచేఁ బాశ్చాత్య నాగరికమందు మిగుల శ్రేష్ఠ మగు దాని నంతనుఁ గనుఁబరచు వారై యున్నారు. ఇండి యాలో, మతసంబంధమగు పనిఁగాక మరి దేనినైననుఁ జేయుట మిషనరీయొక్క యుద్దేశముగాదు. ఐననుఁ బాశ్చా త్యుల యూహాపోహల నిండియాలోఁ బ్రవేశపెట్టు, నూత నోద్యమమునుఁ గలిగింపవలెనని యెవ్వరైననుఁ గోరియెడల, నిట్టి స్త్రీ పురుషులసమూహము నీ దేశమునకుఁబంపి, దేశయా మందలి పట్టణములందుఁ బల్లెలందును వారు స్థావరములఁ నేర్పరచుకొని, కాపురములుండునటులఁ జేయుటకన్నఁ జేయఁ దగిన శ్రేష్ఠమైనపని యింకొకటియుండదు. మిషనరీ లనేక కార్యముల జేయుటకుఁ బ్రథములైయున్నారు. ఈ దేశమందు మిషనరీలే మొట్టమొదట ఆంగ్లోవర్నాక్యులర్ పాఠశాలను స్థాపించిన వారును, ముద్రాయంత్రమును మొదట నెలకొల్పి దేశభాషను మొదట వార్తాపత్రికనుఁ బ్రకటించిన వారును, వైద్యశాలను, కుష్ఠరోగుల శరణాలయమును, అనాథరక్షణా ల యాలను ... బ్రప్రథమమున స్థాపించిన వారు నైయున్నారు. చెన్నపురియందలి క్రిస్టియన్ కాలేజి, కలకత్తాయందలి డాక్టరు డఫ్ కాలేజివంటి యనేక కళాశాలలవలన నిండియా యంత టను జరిగింపఁబడిన గొప్పపనిని వివరింప నలవిగాదు.

ఐనప్పటికిని మన యంశ మాంధ్రదేశమునుఁగూర్చి మాత్రమే యై యున్నందున, నీ తెలుగుదేశమున మిషనరీలు జరిగించిన పనిని సంగ్రహముగఁ దెలిసికొనుటవలన మనకు లాభకరముగ నుండవచ్చును. ఈ త్రిలింగదేశమున నిప్పుడు 18 వేరువేరు మిషన్ సొసైటీలవారు పని జరిగించుచున్నారు. వీ రందరు నొకే సైన్యముయొక్క వేరువేరు పటాలములుగ భావింపఁబడ వలెను. ఏలననగాఁ గొందరు తాము విడిచివచ్చిన దేశములవలన వేరుఁజేయఁబడియున్నను, మరికొందరు బైబిలు గ్రంథములోని కొన్ని వాక్యముల యభిప్రాయములను భిన్నముగ గ్రహించుట చేత వే రైనను, అందరును నొకే బైబిలు గ్రంథమునునమ్మిక్రీస్తు నందు విశ్వాసముంచి, యందరును నిశ్చయమైన యాత్మా సంబంధ మగు నైకమత్యమును, నొకరితో నొక రన్యోన్య సహవాస మునుఁ గలిగియున్నారు.

విజ్ఞానచంద్రికామండలి:—వారి గ్రంథములను ఆంధ్రదేశమందెఱుఁగని వారు లేరు. నిరుపేదలు చదువుటకుగూడ వీల యునంతధరలను గలిగియున్నవి. దేశోన్నతికిం దగిన మార్గములనుజూపి ఆంధ్రులకుపయుక్తముగ నుండును. మేనేజరు, విజ్ఞానచంద్రికామండలి, చింతాద్రిపేట, మద్రాసు.

ఆంధ్రదేశమునఁ బ్రప్రథమమున నెలకొనినది లండన్ మిషను సొసైటీవారు. ఈ మిషన్‌వారు 1805 సంllన విశాఖపట్టణమును ముఖ్యస్థానముగా నేర్పరచుకొని పనిఁజేయఁ బ్రారంభించిరి. ఈ మిషన్‌లో మిక్కిలి ప్రసిద్ధివడసినవారు, 1840 సంllన విశాఖపట్టణమునకే తెంచిన డాక్టర్. జాన్ హే దొరవారు. ఆయన యచ్చట నొక ఆంగ్లోవర్నాక్యులర్ పాఠశాలను స్థాపించెను. ఇదియె చెన్నరాజధానిలో మొదటి ఆంగ్లోవర్నాక్యులర్ పాఠశాలయగుటచే నీరాజధానిలో నింగ్లీషువిద్యకిదియే ప్రారంభము. ఈపాఠశాలయిప్పుడు లండన్ మిషన్ హైస్కూలుగ వృద్ధి నొందియున్నది. దీనికి 1886సంll రమునుండి డీ. లాజరస్, బి. ఏ. గారు ప్రధానోపాధ్యాయులుగనున్నారు. శ్రీకాకుళము, విజయనగరము, పార్వతీపురములయందీ మిషన్ వారుకొన్ని సంవత్సరములు పనిజరిగించియుండిరి. 1847 సంll రమున విశాఖపట్టణమందు క్రీస్తుభక్తులై క్రైస్తవసంఘమందుఁజేరిన రెవరెండు పులిపాక జగన్నాథముగారు గొంతకాలము శ్రీకాకుళమందుఁ బనిచేసియుండిరి. లండన్ మిషన్‌వారు 1822 సంll రమున కడపలోనుఁ, ఎఱ్ఱగుంట్ల, నంద్యాల, గుత్తి, అనంతపురము, బళ్లారుల యందునుఁ బని ప్రారంభించిరి. ఈ ప్రాంతములయందు దస్సేకులు నిమజాతులవారు క్రైస్తవులై యున్నారు. వీరికి బళ్లారిలో నొక కాలేజిగలదు. దానికిఁ బ్రఖ్యాతిఁగాంచిన జే. పీ. కోటిలింగం, ఎమ్. ఏ. గారు ప్రిన్సిపాలుగనున్నారు. మరియును నీ మిషన్‌వారి కొక బాలుర హైస్కూలును, నొక బోధనాభ్యసన పాఠశాలయు, నొక వేద పాఠశాలయు, 206 పల్లెటూరి పాఠశాలలునుఁ, గొన్ని బాలికా పాఠశాలలును గలవు.

1836 సంll రమున నరసాపురమునందు గోదావరి డెల్టా మిషన్ ప్రారంభింపబడినది. వీరును నొక హైస్కూలును స్థాపించి డెల్టాగ్రామములందుఁ బనిఁజేసిరి. ఈ మిషన్ నందలి విశేషమేమనగా, నిందుతో సంబంధించి పనిచేయు మిషనరీలు, సీమదేశమం దేర్పాటుఁజేయఁబడిన యొక సొసైటీ వారి వలన జీతములు నిర్ణయముఁజేయఁబడి పంపఁబడిన వారు కారు. 'మీరు హిందూదేశమునకు వెళ్లుడని' దేవుడు తమ హృదయములందుఁ జెప్పగావినిఁయిచ్చటికివచ్చి' తమదేశపుఁ బ్రజలు దైవప్రేరేపణచేఁ దమకుఁబంపు ద్రవ్యసహాయమును మాత్రమే యాధారముగఁ జేసికొని యున్నవారు. ఈమిషన్‌లో మొదటివారు బౌడన్, బీర్ దొరలు. పిమ్మట వారి కుమాళ్లును మనుమలునుఁగూడఁ బనిఁజేసియున్నారు. 1855 సంll రమున నీ దేశమునకువచ్చిన, మిషనరీ హీబిన్ దొరవారప్పటినుండియు నొకసారియైనను స్వదేశమునకు వెళ్లకుండ నేటివరకును, ననగా 55 సంllరములనుండి యాంధ్రదేశముననె యుండి పనిచేయు చున్నారు.

పైనిఁ జెప్పఁబడిన మిషన్ స్థాపింపఁబడిన సంవత్సరముననె రెవ. ఎస్. ఎస్. డే దొరవా రాంధ్రదేశమున కేతెంచి, యనంతరము 1840 సంll రమున నెల్లూరిలో, అమెరికన్ బాప్టిస్టువారి తరఫున నొకమిషన్‌ను స్థాపించిరి. ఈ మిషన్‌పని వలనఁ జిరకాలమువరకును నేమియు ఫలితముగానరానందున దీని నెత్తివేయవలయునని యమెరికాలోని సొసైటీ వా రాలోచనఁ జేసిరిగాని, 1850సంll రమునఁగూడిన యొక సభలో, నీ పనిని మానివేయక సాగించుడని, మిషనరీవాదించి బ్రతిమాలగా నట్లేదీనిని సాగించుటకుఁ దీర్మానింపఁబడెను. ఆసభలో నొక యుపన్యాసకుడు, హిందూదేశ పటమునుఁజూపి, యందు నెల్లూరు నక్షత్రసంజ్ఞతో గుర్తింపఁబడియుండుటనుఁగనుపరచి, దీనికి "ఒంటరి నక్షత్ర మిషన్" (Lone Star Mission)అని పేరిడెను. ఏలననగా నెల్లూరు చుట్టుప్రక్కల బహుదూరమువరకును నే మిషన్ యైనను బనిఁజేయుచున్నట్లు పటముపై గురుతుపెట్టఁ బడియుండ లేదు. అమెరికా దేశీయగీతమును రచించిన ఎస్, ఎఫ్. స్మిత్ దొరవా రాసభలోనుండి, యదివిని, యామాట మనమున నాటఁబడినవారై, గృహమునకుఁజని, "ఒంటరి నక్షత్రము" (Lone Star)అను నొక చిన్నపద్యకావ్యమునురచించి, యీ "యొంటరి నక్షత్ర మిషన్" బహుగా వృద్ధిఁబొంది, యాంధ్రదేశమంతటి మీదనుఁ దనయాత్మీయ ప్రకాశమును వెదఁజల్లునంతటి మిక్కిలి గొప్పదగునని యందుఁ జెప్పియుండిరి. ఆటులనే యది వృద్ధిబొంది, వ్యాపించి,యిప్పుడు 31 స్థలములలో ముఖ్యస్థానములను, 1,25,000-ల క్రైస్తవులనుఁ గలిగియున్నది. వీరికి వంగవోలులో నొక కాలేజియు, నెల్లూరిలో బాలురకును, బాలికలకును హైస్కూళ్లును, రామాయపట్టణములో వేదపాఠశాలయును, నింకను వందల కొలది గ్రామపాఠశాలలును, కొన్ని వైద్యశాలలును గలవు.

1841 సంll రమున బందరు పురముననుండిన యాంగ్లేయు లచ్చటిప్రజలకు విద్యలేకపోవుటను గనిపెట్టి, యచ్చట నట్టి

ఆంధ్రపత్రిక:—ట్రాన్సువాలులోని హైందవులస్థితి, ఇంగ్లండులో ప్రజాప్రతినిధుల నెన్నుకొనుట, ఫ్రాంసులోని వరదలు, ఇండియాలోని వార్తాపత్రికా చట్టము, చట్టనిర్మాణ సభ్యులప్రసంగములు, రాజప్రతినిధిగారి ప్రసంగము, మొదలగు దినే దినేజరుగు విషయములను మీ యింటికివచ్చి చిలుకపలికి నట్లు పలుకుచుండును. చందా సంll 1-కి 2-2-0.

పనినిఁ బ్రారంభింపుడని వివిధములగు మిషనరీ సొసైటీలవారికి వ్రాసిరి గాని, యెవ్వరును నట్టిపనికిఁ బూనుకొనకఁ బోవుటచే దామే కొంతధనమునుఁగూర్చి, యింగ్లండునుండి రెవ. ఆర్. టీ. నోబుల్ దొరవారినందులకైరా ని యోగించి, మరి యిద్దరు సహాయోపాధ్యాయులనుఁ గూడఁ దోడుకొనివచ్చుటకు వారి కధికార మొసగి యుండిరి. ఐనను వీ రింగ్లండునుండి యింకను బయలు దేరకమునుపే, చర్చిమిషనరీ సొసైటీ వా రాపనిని వహింపఁ బూనుకొని, యీ క్రొత్తమిషనరీల నిండియాకుఁ బంపిరి. 1843 సం॥ రమున బందరులో రెవ. నోబుల్ దొరవారొక పాఠశాలను స్థాపన్ జే[illegible]. అదియే యిప్పుడు ప్రసిద్ధిఁగాంచిన నోబుల్ కాలేజి యైయున్నది. కొండలకుఁగాని, స్వదేశమునకుఁ గాని యొక్క సారియైనను వెళ్లక, తదేకదీక్షగా 24 సంవత్సరములు మిక్కిలి యాసక్తితో నోబుల్ గారుబనిఁజేసిరి. కాలేజిలో నాయనయొద్ద విద్యనభ్యసించి, తరిబీయతైన వందలకొలది పసుచు వా రాయన ధన్య జీవితమును జ్ఞాపకముఁ [illegible] జీవించి [illegible]న్నారు. సుమారు [illegible] గురు బ్రాహ్మణులు [illegible] విద్యార్థు లాయన బోధనలవలన [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]ములు క్రిందట క్రీస్తునందు విశ్వాసముంచి, యి[illegible] [illegible]లోఁ జాలగాఁ బనిజేసి, యిప్పుడు పించనునందుచుఁ యే లూరిలోనున్న రెవ. [illegible]గానుగపాటి కృష్ణయ్యగారు మొదలగు నాదికైస్తవులు కొందరా ప్రాంతముల నిప్పటికినిఁ గలరు. ఈ మిషన్ వారి వలన బెజవాడ, యే లూరులలోఁగూడ హైస్కూళ్లు స్థాపింపఁ బడియున్నవి. ఇంకను వీరికొక బోధనాభ్యసన పాఠశాలయు, నొక వేదపాఠశాలయు, మన దేశపు వితంతువులు మొదలగు వారి కొరకొక శరణాలయమునుఁ గూడఁగలవు. 1857 సం॥ రమునుండియు యే లూరిలో మిషనరీగానున్న, కానన్. ఎఫ్. ఎన్. అలెగ్జాండరు, ఎమ్, ఏ గారీ మిషనులోఁ బాతవారై యున్నారు. దుమ్ముగూడె మందున్న రెవ. జాన్ కెయిన్ దొరవారుగూడ నచ్చట 1873 సం॥ రమునుండి మిషనరీలుగ నున్నారు.

1842 సం॥ రమున రెవ. హాయరను జర్మను డమెరికా నుండి గుంటూరికివచ్చి, యచ్చట నమెరికన్ లూతరన్ సొసైటీ వారి తరపున నొక మిషన్‌నుఁ బ్రారంభించెను. అతడు మన దేశమునకు వచ్చునప్పటికి 15 సంవత్సరముల వయస్సు వాడైనను, బహుసంవత్సరము లిక్కడ నే యుండి పనిఁజేసెను. ఈ మిషన్ యిప్పుడు చాలవృద్ధి నొంది వ్యాపించియున్నది. ఇప్పుడు దేశమందున్న మిషనరీలలో డాక్టర్. హార్ప్‌స్టర్ దొరగారు 1872 సం॥ రమునను, డాక్టర్. ఉల్ దొరగారు 1873 సం॥రమునను మన దేశమునకు వచ్చియుండిరి. ఈ మిషన్‌వారికి, 508 గురువిద్యార్థులుగల యొక కాలేజియు వడ్రము, బట్టల నేత, కుట్టుపని మొదలగునవి నేర్పఁబడు నొక యనాథరక్షణశాలయు, నొక బోధనాభ్యసన పాఠశాలయు, బాలురకును, బాలికలకును బోర్డింగు పాఠశాలలును, ప్రఖ్యాతిఁ గాంచిన డాక్టర్. కుగ్లర్ దొరసాని గారి చేతను, మరి మగ్గురు స్త్రీ డాక్టర్ల చేతనుఁ జికిత్సలఁ జేయఁబడుచు, నాంధ్రదేశమందు మిక్కిలిఁ బ్రసిద్ధి నొందిన యొక స్త్రీల వైద్యశాల నుఁగలవు. వీరుపల్నాడు, రెంటచింతల, సత్తెనపల్లి, చీరాల మొదలగు స్థలములను ముఖ్యప్రదేశములగాఁ [illegible] పని జరిగించుచున్నారు.

ఈ మిషన్ వారి ముఖ్యస్థానములలో [illegible] దవరము మరి యొకటి. మొదట నొక జర్మను [illegible] ధర్మ[illegible]యు 1845 సం॥ రమున నచటఁబనిఁ బ్రారంభించిరి గాని, ధనములేక వారు దాని నమెరికన్ సొసైటీ వారి కిచ్చివేసిరి. 1869 సం॥ రమున నిక్కడి పనిని మరియొక యమెరికన్ లూతరన్ సొసైటీ వారు తీసికొని, యప్పటినుండియు సాగించుచున్నారు. వీరికొక హైస్కూలును, పెంపుడు బాలికా, బాలుర పాఠశాలలును, నొక వైద్యశాలయు మొదలగునవి గలవు. వీరు రాజమహేంద్రవర సమీపమునఁ గొన్ని యితరపట్టణములలోఁ గూడఁ బనిఁజేయుచున్నారు.

సముద్రతీరమున దక్షిణమున వుయ్యూరు మొదలుకొని యుత్తరమున పర్లాకిమిడివరకును, కనేడియన్ బాప్టిస్టుమిషన్‌వారి ముఖ్యస్థానములు గలవు. ఈమిషన్‌ను రెండు కనేడియన్ సొసైటీలు సాగించుచున్నవి. వీరు కాకినాడ, విజయనగరములు మొదలుకొని మరి 16 స్థలములలోఁ బని జరిగించుచున్నారు. వీరికి పిఠాపురమున నొక గొప్పవైద్యశాలయు, నితరస్థలములయందు మరి 4 చిన్నవైద్యశాలలును, యూరోపియనుల బిడ్డలకై యొక హైస్కూలును, పెంపుడు బిడ్డల పాఠశాలలొక 8 లేక 9 యును, నొక బోధనాభ్యసన పాఠశాలయు, పరిశ్రామిక వృత్తులను నేర్పు పాఠశాల యొకటియు, ననేకములగు గ్రామపాఠశాలలును నున్నవి.

మహారాష్ట్రచరిత్ర:—22 చిత్రపటములు; ఆర్టుకాగితము మీద ముద్రింపఁబడినవి. 1 పెద్ద మ్యాపుగలదు. 500 పుటలు, చిన్న చక్కని ముద్దులొలుకు అక్షరములు, కాలికోబైండు. వెల 1-14-0 మాత్రమే. మేనేజరు, ఆంధ్రభాషాభివర్ధనీ సంఘము, మచిలీపట్టణము.

దక్కనులో సెకింద్రాబాదు, గుల్బర్గాల చుట్టును, అమెరికన్ మెతడిస్టు, ఇంగ్లీషు వెస్లియన్ సొసైటీల మిషన్‌లు గలవు. అరవ దేశమందుఁ బనిఁజేయుచున్న యమెరికన్ మిషన్ వారికి, ఉత్తరార్కాడు జిల్లాలోని మదనపల్లిలోఁగూడ మిషన్ పనిగలదు. ఒక జర్మన్ సొసైటి వారు, నెల్లూరికి దక్షిణమందున్న గూడూరు చుట్టుపట్లనుఁ బని జరిగించుచున్నారు. మరియొక జర్మన్ సొసైటివారికి సాలూరులో గొప్పపనిగలదు. సువార్తవ్యాపక సభ (S. P. G.) వారాంధ్రదేశమందు దక్షిణభాగమునఁ బనిఁజేయుచున్నారు. కాని, వీరి పనినిగూర్చి విపులముగ వ్రాయుటకిచటస్థలముచాలదు గాన దెలిసినంతమట్టునకుఁ బనినంతను సంగ్రహముగ వివరించినఁ జాలునని యూహించుచున్నాను. ఇప్పుడు తెలుగుదేశమున 3,00,000 లకన్న నెక్కువమంది క్రైస్తవులు గలరు. వీరిలోఁ గొందరు కడుబీదలును, విద్యలేనివారును, కొందరు మిక్కిలి విద్యావంతులును సమర్థులునైనవారును, సబ్జడ్జిపనిఁజేసి, పెన్షనునంది, కీర్తిశేషులైన మ॥ ఓరుగంటి శివరామకృష్ణమ్మ, బారిస్టరెట్లా వారి కుమాళ్లగు, జాన్ కృష్ణమ్మ గారీమధ్య ఇంగ్లండులో ఐ. సి. ఎస్ (కలెట్టర్) పరీక్షనిచ్చిన ముగ్గురు ఇండియనులలో నొకరు. మొన్న మొన్నటి వరకును, బందరు, గుంటూరు వంగవోలు, బల్లారులలో 4 కాలేజీలుండెను. ఇందు చివరదీమధ్యనే హైస్కూలుగా తగ్గింపఁబడినది. ఇప్పుడు సుమారు 12 మిషన్ హైస్కూళ్లును, పెంపుడు బిడ్డల పాఠశాలలు 50 లేక 60 యును, నసంఖ్యాకములగు గ్రామ పాఠశాలలును, 5 అనాథశరణాలయములును, 7 వేద పాఠశాలలును, 7 ఉపాధ్యాయులకు బోధనాభ్యసన పాఠశాలలును, 6 పరిశ్రామికవృత్తులను నేర్పుపాఠశాలలును, 4 ముద్రాయంత్రములును, 12 వార్తాపత్రికలును, 12 కన్న నెక్కువ వైద్యశాలలును, 3 కుష్ఠరోగుల శరణాలయములును నుండుట మాత్రమే గాక, ఇత్యాది ఇతర దేశోపకారకార్యము లనేకములు జరిపింపఁబడుచున్నవి

మిషనరీలు, బ్రాహ్మణాది యగ్రవర్ణముల వారిమధ్యను, నిమ్నజాతుల వారిలోనుఁగూడఁ బనిఁజేయుచున్నట్లిందువలనఁ గనుఁబడుచున్నది. అగ్రవర్ణముల వారికొరకు వైద్యశాలలను, హైస్కూళ్లను, కాలేజీలను స్థాపించి, కొత్తగ్రంథములను రచించుటయందుఁగూడఁ జాలఁ బనిజరిగించియున్నారు. కాని, మిషనరీలు జరిగించిన గొప్పపని నిమ్నజాతులవారికొరకైయున్నది. [illegible]మున నిమ్నజాతుల వారికొరకు గవర్నమెంటువారును, మ్యూనిసిపాలిటిల వార[illegible] పాఠశాలలఁ బెట్టుచున్నారు. మరియు నిమ్నజాతుల నుద్ధరించుటకై ప్రత్యేకము మిషన్‌లుగూడ స్థాపింపఁబడియున్నవి కాని యీజాతులస్థితిని జూచి వారి కొరకై పాటుపడిన వారు మొట్టమొదట క్రైస్తవ మిషనరీలే. ఈ జాతులవారు, అంటరాని వారును, విద్యాహీనులును, దరిద్రులును, తృణీకరింపఁబడినవారునైయున్నారు. ఇట్టి వీరిస్థితియే, వీరిని విడనాడునట్లు జేయుటకు మారుగా, మిషనరీలను వీరివంక కాకర్షించి లాగుచున్నది. "రోగములేనివారికి వైద్యుడక్కరలేద"ని యేసురక్షకుడు చెప్పియున్నాడు. అక్రమముగలవారి యెడలను, దరిద్రులయెడలను, ఆయన జాలిఁగలిగియుండెను. ఆయన దృష్టాంతము ననుసరించియే పనిఁజేయఁగోరుచు, మిషనరీలనుఁ దృణీకరింపఁబడిన నిమ్నజాతుల వారిని క్రీస్తుసువార్త యుద్ధరించఁగలదని, యాసువార్తను వారికి బోధించిరి. వంగవోలునందు మిషనరీయగు డాక్టర్, క్లా, దొరగారి పనిని నంబంధించి చెప్పఁబడు నొక ముచ్చటైనకథ, యీవిషయమున మిషనరీల యభిప్రాయమును దృష్టాంతము సమన్వితముగ స్పష్టపరచును. ఆకథ నీ క్రిందఁదెలియఁబరచి ముగించుచున్నాను.

1867 సం॥ రమున నగ్రవర్ణములవారు కొందఱు క్లా దొరవారియొద్దకు వచ్చి, తమకు మతస్నానమిచ్చి తమ్మును క్రైస్తవ సంఘమందుఁ జేర్చుకొనుఁడని మనవిఁజేసిరి. వీరితో సంభాషించుచు, వీ రేకారణములవల్ల క్రైస్తవులు కాఁగోరుచున్నారో, విచారణఁజేయుచుండఁగాఁ, గొందరు మాదిగలు గూడవచ్చి. తమ్ములనుఁగూడఁ, క్రైస్తవ సంఘమందుఁ జేర్చుకొనుఁడని మనవిఁజేసిరి, ఆయగ్రవర్ణముల వారీసంగతినిఁజూచి, యీమాదిగలు చేర్చుకొనఁబడవచ్చునని గ్రహించినప్పుడు, మాదిగలనుఁ జేర్చుకొనినయెడల, తాముతిరిగి వెళ్లిపోదుమని క్లా దొరగారితో నాయగ్రవర్ణస్థులు చెప్పిరి. క్లా దొరవారు వారితో సంభాషించి, వారి కులాభ్యంతరములఁ బోగొట్టఁ బ్రయత్నించిరిగాని యదియంతయు వ్యర్థమయ్యెను. క్లా దొరగారును దొరసానిగారును నీ సంగతివిషయమై మనస్సునఁ జాలఁజింతించి చివర కుభయులును నిందునుగూర్చి యాలోచనఁజేసి భగవంతునిఁ బ్రార్థించుటకై, చెరియొక గదిలోనికివెళ్లిరి. తమ బైబిలు గ్రంథములనుఁ దీసికొని, భగవంతు డేవాక్యమునుఁ గనుఁబరచునో దాని యారకనె యకస్మాత్తుగా విప్పిచదువగా "ఏ శరీరియు దేవునియెదుట నతిశయపడకుండే నిమిత్తము, జ్ఞానులను సిగ్గుపరచుటకు, లోకములో వెర్రివారిని దేవుడేర్పరచుకొనియున్నాడు; బలమైనవాటిని సిగ్గుపరచుటకు, లోకములో బలహీనమైన వారిని దేవుడేర్పరచుకొనియున్నాఁడు; ఉన్నవా

అమృతాంజనము [illegible] నయినను మూడు పూతలలో మాన్పివేయును. అనేక వేల యోగ్యతాపత్రిక లీయ[illegible]డినవి. తేలునొప్పులకు పంపుదుము [illegible]ను వెల 0—8—0.

టిని వ్యర్థముజేయుటకు, లోకములోనిహీనమైనవానిని, తృణీకరించ బడినవానిని, ఉండనివానిని దేవుఁడేర్పరచుకొనియున్నాడు.'' అనువాక్యమే యుభయులకునుఁ గనఁబడెను. ఈ వాక్యముద్వారా భగవంతుఁడు తమతో మాటలాడెనని యుభయులును గ్రహించి, యాసంగతిని రెండవవారితోఁ జెప్పుటకై యుభయులును తమగదులనుండివచ్చుచు ద్వారము నొద్ద నొకరి నొకరు కలిసికొనిరి. ఉభయులును బైబిలుగ్రంథమును విప్పగా, నొకచోటనే విప్పఁబడి, యొక్కవాక్యమే యుభయులకునుఁ గనఁబడినందున, నిదిభగవంతునివలనఁ గలిగినదని వారునిశ్చయించుకొని, దైవచిత్తము నా యగ్రకులస్థులకుఁ దెలియఁబరచి, యగ్రవర్ణస్థులుతిరిగి వెళ్లిపోవుదురని నిశ్చయముగఁ దెలిసియున్నను, దక్షిణమే యామాదిగలనుఁ జేర్చుకొనిరి. అగ్రవర్ణస్థులు కూడ క్రైస్తవులుగావలెనని వారు మిక్కిలి గాఁ కోరికఁ గలిగియుండిరిగాని, వచ్చినవారినందరినిఁ జేర్చుకొనుట తమ విధియని వారుగ్రహించియుండిరి. ఈసూత్రాను సారముగనే మిషనరీల పనియంతయును జరిగింపఁబడుచున్నది.

అమృతాంజనము.

సర్వవిధములయిన నొప్పులకు దివ్యౌషధము.

తేలుబాధను తొలగించుటకు నిరుపమానమయినది.

అనేకవేలు సీసాలు విక్రయము. మీ యింట తప్పక ఈ వేసవికాలమందొక బుడ్డినియుంచి తేలుకాటువలన శ్రమపడు మీ గ్రామస్థుల ప్రాణములను కాపాడుఁడు వెల సీసా 1-కి 0—8—0.

చిరునామా:—

అమృతాంజనము డిపో

ఫోర్టు బొంబాయి.